

1980'ler İstanbul'unda 'Dönüşüm'

Ebru Şevkin

1980'ler Türkiye'si siyasal, ekonomik ve toplumsal koşullar bakımından pek çok ayırt edici özellik taşır. Bu hem ulusal hem uluslararası bağlamda ortaya çıkan özgün koşulların bir sonucudur. Uluslararası ölçekte küresel ekonominin neo-liberal doğrultuda yeniden şekillendiği, Türkiye'de ise kimi zaman 'seksen sonrası dönem' kimi zaman 'Özal'lı yıllar' olarak ifade edilen bu on yıla hemen her alanda etkisini gösteren 'dönüşüm' arzusu damga vurur. Dönüşümün ilk adımı ve tetikleyicisi ise 24 Ocak 1980 tarihinde yürürlüğe konan ekonomi programıdır. Türkiye'de uzun yıllardır uygulanmakta olan devlet müdahalesine dayalı ve yerli sermayeyi korumaya yönelik ekonomi politikalarının terk edilerek dışa dönük ve ihracat odaklı bir modele geçilmesini temel alan 24 Ocak kararları Demirel hükümetinde yürürlüğe konur ancak tam manasıyla uygulanabilmesi 12 Eylül darbesinin yarattığı askeri rejim ortamında mümkün olur (Arıcanlı ve Rodrik, 1990).

Ekonomik reformların uygulayıcı ismi olan Turgut Özal, üç yıl süren askeri yönetimin ardından siyasi arenanın yeni partiler için 'temizlendiği' bir dönemde kurmuş olduğu Anavatan Partisi (ANAP) ile ülke yönetimini devralır (Zürcher, 2017). Türkiye siyasetinin geniş bir kesiminin nezdinde Özal, Cumhuriyet tarihinin en büyük dönüşümünü gerçekleştiren bir reformcu ve tabu kırıcıdır (Bora, 2005). Nitekim, ANAP'ın tek başına iktidarda olduğu seksenli yıllarda Özal'ın çizdiği 'dönüşümcü lider' portresi (Bozkurt, 2001), siyasi ve ekonomik reformları toplumsal hayatın geneline yaymada etkili olur. Dış ticaretin serbestleşmesinin getirdiği bolluk geniş kitlelerin tüketim alışkanlıklarında radikal bir dönüşüme yol açar. Yurtdışına çıkışlar ve döviz işlemlerindeki kısıtlar kaldırılırken finans, medya ve iletişim gibi yükselmekte olan sektörlerde çalışan beyaz yakalar hızla dışa açılır (Bali, 2002). Özal'lı yıllarda Türkiye ilk McDonald's şubesinin açılması, ilk alışveriş merkezinin kurulması ve ilk özel TV kanalının açılması gibi pek çok yenilikle tanışır.

Özal idaresindeki ANAP hükümeti sık sık eski ile mukayese yapma ve eskiden kopuşu yüceltme retoriğine başvurur. Değişim, transformasyon, çağ atlama gibi kavramlar yüksek sesle dile getirilir. Özal'ın nezdinde Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri modernleşmede, dünyanın geri kalanıyla senkronize olmada ve kapitalist sisteme uyum sağlamada geç kalınmış olmasıdır. Her ne kadar sanayi devrimini kaçırmış olsa da Türkiye'nin "onları bugün, içinde bulundukları devirde" yakalama şansı olduğuna inanır (Barlas, 1994). Bu aşamada mühendis kimliğinden gelen determinizmi önemli bir rol oynar. Bu kimliğin en net tezahürü 'iş bitirici' olmaya atfettiği ayrıcalıklı önemdedir. İş bitirici zihniyetin en somut ifade bulduğu mecralardan biri ise yerel yönetimler olur. Merkezi yönetimin vizyonu, iş yapma ve icraatlarını kamuya aktarma biçimi yerel yönetimlere aynen aktarılır. İstanbul başta olmak üzere ANAP'lı belediyeler iş bitiriciliğe söylem ve icraat boyutunda coşkulu bir vurgu yaparlar.

Genel seçimlerdeki başarısını 25 Mart 1984 tarihinde gerçekleştirilen yerel seçimlerde perçinleyen ANAP, Türkiye genelindeki 67 belediyeden 54'ünü kazanır. Kampanya boyunca merkezi hükümetin kısa süre içinde yaratmış olduğu 'icraat fırtınası' ANAP kadrolarının yerel yönetimde yapabileceklerinin teminatı olarak sunulmuştur. Seçimlerin ardından kamunun daha önce hemen hiç tanımadığı isimler belediye kadrolarında göreve başlar. Pratik icraatçılığın merkeze konduğu etkin hizmet anlayışının en etkili hissedildiği yer, Özal hükümetinin yeni ekonomi modelinin merkezi olarak gözünü çevirdiği İstanbul olur.

Radikal bir reform programının uygulayıcısı olan hükümet kentsel politikanın yasal ve kurumsal çerçevesine ait konularda da aynı dönüşümcü tavrı sürdürür. Bu bağlamda hayata geçirilen en önemli düzenlemelerden biri Ankara, İstanbul ve İzmir'de geçerli olmak üzere büyükşehirler için kademeli yönetim sistemini getiren yerel yönetim reformudur. Önce 175 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, ardından 3030 sayılı Büyükşehir Yasa-

sı ile hayata geçirilen ve yerel yönetimleri idari ve mali açıdan önemli ölçüde güçlendiren düzenleme Türkiye siyasi tarihinde uzun bir geçmişi olan merkezîyetçi gelenekten önemli bir kopuşa işaret eder. Her ne kadar Türkiye’de 1930 yılından itibaren yerel ve merkezi yönetim ayrımı yapılmış olsa da merkezin yerel üzerindeki vesayeti uzun yıllar sürmüştür (Heper, 1986). Öyle ki, 1974 yılında CHP liderliğindeki koalisyon hükümetinin istifası CHP’li belediyeleri Milliyetçi Cephe hükümetleri ile çalışmak zorunda bıraktığında bu durum siyasi bir bunalıma dönüşür. Söz konusu dönemde büyük şehirlere özgü yönetim birimleri oluşturulması talebi sesli biçimde dile getirilmiş, bu talebin hayata geçirilmesi ancak seksenli yılların özgün çerçevesinde mümkün olmuştur.

Planlama yetkisinin merkezi hükümetten yerel yönetime devri ile büyükşehir ve ilçe belediyelerinin gelirlerindeki artış yerel yönetim reformunun öne çıkan noktalarıdır. 1980’li yıllarda hayata geçirilen yasal düzenlemelerle yerel yöneticilere daha fazla güç, kaynak ve yetki verilmesi Türkiye’de siyasal kültürün yapısında da önemli değişikliklere yol açmıştır (Ergüder, 1989). 1980’li yıllardan önce belediye başkanlarının kentlerin geleceğini şekillendirme gücünü elinde bulunduran bir siyasi figür olarak karşımıza çıkma olasılığı oldukça düşüktür (Keyder ve Öncü, 1994). Oysa 1984 yılında halkın çoğunluğu tarafından hemen hiç tanınmayan bir isim olarak göreve başlayan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, uygulamaya koyduğu imar programının boyutları ile kısa sürede partisinin Özal’dan sonra gelen en güçlü ismi olacaktır (*Şekil 1*).

Dalan yönetimini seleflerinden ayıran koşulların başında, yerel yönetimin merkez karşısındaki gücünün arttırılmış olmasıyla birlikte, bu gücün büyükşehir belediye başkanı etrafında merkezileşmiş olması gelir. Bu başkan merkezli iktidar yapısı kente ilişkin kararların hızlıca alınıp uygulanabildiği bir idare biçimini hedefler gözükmemektedir. Kentin bütününe ilgilendiren makro ölçekli kararlarda başkanın sahip olduğu hareket serbestisi bir yandan kentte geniş çaplı bir fiziksel dönüşümün hayata geçmesine imkân tanırken öte yandan büyükşehir belediye başkanının kişisel niteliklerine son derece bağlı bir yönetim şekli ortaya koyar (Erder ve İncioğlu). Nitekim görev süresince Bedrettin Dalan’ın -pozitif ve negatif yükleri ile birlikte- kazandığı popülerlik, 1989 yerel seçimlerinde benimsediği partiler üstü tavır ve bugün bir tarihsel özne olarak tartışmaların merkezindeki konumu şeh-

rin idaresinde kendine açtığı özerk alanı kanıtlar niteliktedir.

Parti üyelerinin çoğu gibi Dalan da ilk kez kurucusu olduğu ANAP kadrolarında siyasete atılmış bir mühendis ve iş insanıdır. Belediye yönetimini mühendislik eğitiminin üzerine eklediği özel sektör ve işletmecilik tecrübeleri ile devralır. Belediyeyi esas itibarıyla büyük bir işletme olarak gören Dalan, kendini rakiplerinden ayıran noktayı “iyi mühendislik iyi işletme getirir” sözleriyle ifade eder (ANAP adayı Dalan: En geç bir yıl sonra işçiye müjdeyi vereceğiz, 1984). Dalan’ın benimsediği yönetim modeli de Özal liderliğindeki ANAP hareketiyle birebir örtüşür. Eskiden kopuş, hız, iş bitiricilik kavramları Dalan’ın söylemlerinde de geniş yer tutar. Dalan da Özal gibi ‘geç kalma’ retorikine başvurur; İstanbul’un 30-40 yıllık bir rötasının olduğunu söyler (Dalan Yeni Çehresi ile İstanbul’u Anlattı, 1988). Yasaların icraatlarının önünde engel oluşturduğunu düşündüğü durumlarda ortaya koyduğu “Yıkırım, cezamı da çekerim” tutumu bu aciliğin etkili bir ifadesidir (Küçük, 1986).

Ulusal politikadaki yön değişikliklerinden her zaman doğrudan etkilenen İstanbul’da seksenli yıllarda meydana gelen dönüşümün ana hattını da Türkiye’nin küresel kapitalist sisteme eklemlenmesi yönünde izlediği doğrultu belirler. Şehri tekrar uluslararası ağın bir parçası haline getirme arzusu, İstanbul’un global bir şehir olarak taşıdığı potansiyelin altının kalın çizgilerle çizilmesi seksenli yılların öne çıkan söylemleridir. Yabancı sermayenin kalkınmanın önemli bir aracı olarak kabul edildiği yeni ekonomik sistemde İstanbul; turizm, iş dünyası ve uluslararası organizasyonlar için cazip bir duraktır. Ancak her ne kadar Özal hükümeti İstanbul’u

Şekil 1. Büyükşehir Belediye Başkanı Bedrettin Dalan ANAP afişi önünde.*

siyasi ve ekonomik gündeminin merkezine koysa da şehrin fiziki durumu böyle bir göreve hazır olmaktan çok uzaktır. Bu noktada hem hükümetin desteğini arkasına alan hem de yasal düzenlemelerle idari ve mali gücü artmış olan Bedrettin Dalan geniş çaplı bir imar programını uygulamaya koyar.

Dalan'ın kentin imarına yönelik azmi ve tutkusu kuşkusuz Adnan Menderes'i hatırlatır. Başbakan'ın ellili yıllarda yaptığına benzer biçimde Bedrettin Dalan'ın da arabasıyla günde 350 km yol gittiği, her gün İstanbul'u bir uçtan bir uca dolaştığı, bir buçuk yılda helikopterle 200 saat uçuğu haberleri basına yansır (İlıcak, 1989). Dalan'ın imar programının önemli bir ayağını kentte öteden beri sıkıntısı çekilen altyapı sorunlarının giderilmesi oluşturur. ANAP hükümetinin ekonomik reformlara koşut olarak ülke çapında yürüttüğü altyapı seferberliğine paralel biçimde İstanbul'da da hem uluslararası sermayenin iş yapabileceği koşulları yaratmak hem de kentinin birikmiş sorunlarını çözmek amacıyla geniş çaplı altyapı yatırımları gerçekleştirilir. Yeni barajların yapımı, şehre ilk modern kanalizasyon sisteminin kazandırılması ve sanayinin kent dışına taşınmasına yönelik adımlar kamuoyunda geniş yankı bulur. Görev süresinin ilk yıllarında basının Dalan'a ilgisi özellikle dikkat çekicidir. Öyle ki muhalif bir çizgide yer alan Nokta dergisi kendisini Süpermen kostümü ile kapağına taşır (Şekil 2). Uluslararası basında ise Paris'in belediye başkanlığını yaptıktan sonra Fransa Başbakanı olan Chirac ile kıyaslama yapılarak 'Dalan Türkiye'nin Chirac'ı olabilir mi?' sorusu sorulur (İstanbul: Horn of Opportunity, 1986).

Seksenli yıllarda uygulamaya konan imar programının bir diğer ayağını kentte geniş çaplı

bir fiziksel dönüşümü tetikleyen büyük ölçekli kentsel müdahaleler oluşturur. Kent merkezinde ciddi bir çevre problemine dönüşmüş olan Haliç'in rehabilitasyonu, Tarlabası Bulvarı'nın açılması, Boğaz ve Marmara Denizi kıyılarında açılan yollar ve sahil dolguları bunlar arasında öne çıkanlardır. Bu müdahaleler popülerliğinin zirvesinde olduğu dönemde dahi Dalan'ı hatırı sayılır bir tepki ile karşı karşıya bırakır. Büyükşehir Belediye Başkanı'nın şehrin imarına yönelik hırsı ile birleşen aceleci tavrı hayata geçirilen kentsel müdahaleleri keyfi ve plansız uygulamalar olarak eleştirilere açık hale getirir.

Bedrettin Dalan'ın büyükşehir belediye başkanlığı döneminde hayata geçirilen en büyük ölçekli projelerden biri sanayinin Haliç'ten taşınmasıdır. Yerel seçimlerin hemen ardından belediyenin buldozerleri aralarında endüstri mirası açısından önemli yapılar da bulunan irili ufaklı pek çok fabrika, imalathane, depo vb. yapıyı yıkmak üzere Haliç'e girer (Şekil 3). Kıyıların temizliği yalnızca iki yakaya yerleşmiş olan sanayi yapıları ile sınırlı kalmaz: Eminönü'nde yer alan hal Bayrampaşa'ya taşınır; Yemişiler Çarşısı yıkılır; Perşembe Pazarı esnafı Okmeydanı'nda yeni inşa edilen Perpa'ya taşınır; küçük ölçekli imalathaneler, sandalcılar, balıkthane vb. küçük işyerleri yıkılır. Haliç'in rehabilitasyonu ulusal ve uluslararası basında övgüyle anılırken özellikle bölgedeki işletme sahipleri yıkımlara karşı ciddi bir muhalefet oluşturur. Buna karşın Dalan'ın ısrarlı tutumu, yerel yönetim reformu ile kavuştuğu hızlı hareket kabiliyeti ve yeri geldiğinde bürokrasinin kurallarını ikinci plana itme eğilimi bölgenin fiziksel yapısında hızlı bir değişimi mümkün kılar. 1980'li yılların sonuna gelindiğinde Haliç, 100 yıldan fazla süredir taşımakta olduğu sanayi merkezi rolünü yitirmiş, yıkımlardan arda kalan alanlar yeşil alan ve park olarak düzenlenmiştir. Her ne kadar seksenli yıllarda -hatta günümüzde dahi- Haliç yeni bir kimliğe kavuşmamış olsa da kent yönetiminde söz sahibi otoriteler tarafından gerçekleştirilen bu dönüşüm dönemin ekonomik ve politik çerçevesi içinde anlamlıdır.

19.yy'da Haussmann'ın Paris'te uyguladığına benzer şekilde yahut Prost Planı'nda ya da Menderes'in imarında rastladığımız bir yaklaşımla kent içinde geniş bulvarlar açılması fikri Dalan'ın imarında da Tarlabası Bulvarı ile tekrar eder. Şişhane ile Taksim arasını bağlayacak bir yol önerisi ilk kez 20. yüzyılın başında ortaya atılmış ve sonraki yıllarda tekrarlanmıştır (Gül, 2012). Seksenli yıllarda gündeme gelişi ise

Şekil 2. 1986 yılında yayınlanan Nokta Dergisi'nin kapağında Süpermen kostümü ile Bedrettin Dalan (Nokta Dergisi, 13.4.1986).

Şekil 3. 1980'li yıllarda Haliç'te yürütülen çalışmalar.*

zaman içinde demografik yapısı değişen Tarla-
başı bölgesinin kent içinde bir çöküntü alanı
haline geldiği ve 'temizlenmesi' gerektiği söyle-
mi üzerinden olur (Dalan: Yıkılacak Binalar
Tarihi Değil, 1986). 19.yy'da gayrimüslim
nüfusun konut alanı olarak gelişmiş olan ve sivil
mimari mirasın önemli örneklerini içeren bir
kent dokusunun ortasından geçirilmesi planla-
nan bu yol, Mimarlar Odası'nın başını çektiği
şiddetli bir muhalefet ile karşılaşır. Tarlabası
Caddesi'nide 1986 yılı ortalarında yıkılan ilk
yapıların tescilli olduğunun tespit edilmesi ile
iki yıl sürecek bir hukuki süreç başlar. Koruma-
ya yönelik hassasiyetle dile getirilen eleştiriler
güçlendikçe proje daha da hızlanır. 8 şerit geniş-
liğindeki bulvar, aralarında tescilli olanlar da
dahil dört yüze yakın yapının yıkılmasıyla birlik-
te, 4 Mart 1989 tarihinde kullanıma açılır (*Şekil*
4). Tarlabası yıkımları, altyapı yatırımları ve
Haliç'in rehabilitasyonu projesi ile görev süresi-
nin ilk yıllarında Dalan'ın lehine esmekte olan
rüzgarı tersine çevirir.

1980'lerin ikinci yarısında İstanbul'da en
radikal dönüşüme uğrayan noktalarından biri
kıyı hattıdır. Haliç, Boğaz ve Marmara kıyıları
boyunca açılan yeni yollar, yapılan kıyı dolguları
ve sahil düzenlemeleri kıyı çizgisini ve kullanı-
mını değiştirerek kentin su ile kurduğu ilişkiyi
yeniden tanımlar. Bunların arasında en çok tar-
tışılanı ise kuşkusuz 'kazıklı yollar' olur.
Boğaz'ın kuzeyinde, sahil yolunun daraldığı iki

Şekil 4. Tarlabası
Bulvarı'nın inşası
çalışmaları.

nokta olan Arnavutköy-Kuruçeşme ve Çayırba-
şı-Büyükdere arasında inşa edilen yollar denize
çakılan kazıklar üzerinde inşa edilerek tarihi
yalıların önünden geçirilir. Bu sayede olası
istimlak ve yıkımlardan kaçınılmış ancak yolun
önünden geçtiği yalıların su ile ilişkisi de radikal
bir dönüşüme uğratılmıştır (*Şekil* 5). Dalan'ın
'önce kurşun atıp sonra hedef almak' olarak
tariflediği yöntemle (Küçük, 1988) daha yalı
sahiplerinin itirazları ve hukuki süreç devam
ederken inşaat tamamlanarak yol kullanıma açı-
lır. Bu örnek seksenli yıllar İstanbul'unda dönü-
şümün hızını ve boyutlarını göstermesi bakı-
mından oldukça etkilidir.

Kentin Anadolu Yakası da kıyı şeridindeki
dönüşümden üzerine düşen payı alır. Üsküdar

Şekil 5: Kuruçeşme-
Arnavutköy arasına inşa
edilen 'kazıklı yol'.

Meydanı'ndan başlayıp Salacak boyunca uzanarak Harem'e ulaşan alanda denizin doldurulması ile inşa edilen yol sahil bandının kentsel kimliğini önemli ölçüde değiştirir. Yolun Üsküdar tarafından girişinin önünü açabilmek adına Tekel'e ait depo ve tütün işleme merkezi olarak kullanılan yapılar yıkılır. Kız Kulesi'nin karşısına denk gelen kısımda yer alan Salacak plajı da sahil bandının kaybedilen fonksiyonlarından olur (Şevkin ve Gül, 2022). Kadıköy ile Maltepe arasındaki sahil şeridine yapılan müdahale ise Dalan'ın imarının belki de en popülist adımıdır. Oldukça uzun bir hat boyunca uzanan dolgu alanı üzerinde araç yolunun yanı sıra kentlinin denizle buluşabileceği rekreasyon alanları da yaratılır. Belediyenin propaganda yayınlarında çokça yer verilen bu uygulama ile iletilen mesaj kıyıların -ayrıcılık bir zümrenin kullanımından çıkarılak- geniş kitlelere açıldığıdır. Ancak bunun bedeli Marmara Denizi üzerinden gözlenen siluetin pitoresk görünümünün dramatik biçimde değişmesi olur.

Elbette ki seksenler İstanbul'unda kentin fiziksel dönüşümünü tetikleyen faktörler yerel yönetimin uygulamaları ile sınırlı değildir. Bu bağlamda ilk akla gelen İkinci Köprü'nün inşası, Turizm Teşvik Kanunu'nun getirdiği ayrıcalıklı imar koşulları ile inşa edilen -Gökkafes ve Park Otel gibi- projeler, gecekonduları 4-5 katlı apartmanlara dönüştüren yasal düzenlemeler ve ilk kapalı sitelerin inşasıdır. Tüm bu gelişmeler içerisinde Bedrettin Dalan'ın hayata geçirdiği projeler kent tarihinde Cemil Topuzlu, Henri Prost, Adnan Menderes gibi öne çıkan ve İstanbul'un imarına adeta kişisel bir mesele olarak

yaklaşan isimlerin anlatısına eklenir. Tam da şehrin imarına yönelik bu hırsı Bedrettin Dalan'ı kapsamlı bir imar programını uygulamaya koyarken hukuki kuralları göz ardı etmeye itmiş, zaman zaman yöneldiği keyfi uygulamaları onu kent tarihinin en tartışmalı isimlerinden biri yapmıştır. Kendisinin kente yaklaşımı, iş yapma biçimi ve hareket kabiliyeti ise ancak seksenli yılların yukarıda çizilmeye çalışılan özgün çerçevesi içerisinde anlamlıdır. ■

*Görseller yazarın kişisel arşivine aittir.

Ebru Şevkin, Arş. Gör., Doktora Öğrencisi,
İTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Kaynaklar

- ANAP adayı Dalan: En geç bir yıl sonra işçiye müjdeyi vereceğiz (1984, 19 Mart). *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Aricanlı, T. ve Rodrik, D. (1990). "An Overview of Turkey's Experience with Economic Liberalization and Structural Adjustment", *World Development*, Sayı:18(10), s.1343-1350.
- Bali, R. N. (2002) *Tarz-ı Hayat'tan Life Style'a*, İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- Barlas, M. (1994) *Turgut Özal'ın Anıları*, Sabah Yayınları, İstanbul.
- Bora, T. (2005) "Turgut Özal", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 7: Liberalizm*, Der.: M. Yılmaz, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 589-601.
- Bozkurt, V. (2001) "Geleceğin Toplumu, Dönüşümcü Liderlik ve Turgut Özal", *Kim Bu? Özal*, Der.: İ. Sezal ve İ. Dağı, Boyut Kitapları, İstanbul, s.169-196.
- Dalan Yeni Çehresi ile İstanbul'u Anlattı (1988, 1 Kasım) *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Dalan: Yıkılacak Binalar Tarihi Değil (1986, 8 Kasım) *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Edgüder, Ü. (1989) Patterns of Authority, *Local Government in Turkey: Governing Greater Istanbul*, Der.: M. Heper, Routledge, London, s.12-29.
- Erder, S. ve İncioğlu, N. (2008) *Türkiye'de Yerel Politikaların Yükselişi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği, 1984-2004*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Gül, M. (2017). *Architecture and the Turkish city: An urban history of Istanbul since the Ottomans*, I.B Tauris, London, New York.
- Heper, M. (1986) "Local Government in Turkey: An Overview with Special Reference to the Municipalities, 1923-1980", *Dilemmas of Decentralization: Municipal Government in Turkey*, Der.: M. Heper, Friedrich Ebert Stiftung, Bonn, s.1-11.
- Ilıcak, N. (1989, 25 Mart) "Dalan'la İstanbul Turu", *İşte İstanbul*.
- İstanbul: Horn of Opportunity (1986, 19 Nisan) *The Economist*, s.52-54.
- Keyler, Ç. ve Öncü, A. (1994) "Globalization of a Third-World Metropolis: Istanbul in the 1980's", *Review*, Fernand Braudel Center, Sayı 17(3), s. 383-421.
- Küçük, K. (1986, 6 Kasım) "Dalan: Yıkırım ve Cezamı Çekerim", *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Küçük, K. (1988, 27 Ocak) "Kazıklı Yol'da Süre Çekişmesi", *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Şevkin, E ve Gül, M (2022) "Bedrettin Dalan'ın Belediye Başkanlığı Döneminde İstanbul'da Gerçekleştirilen İmar Faaliyetleri Kapsamında Üsküdar Sahilinin Dönüşümü, XI. Üsküdar Sempozyumu", İstanbul, Ekim, 15-17.
- Zürcher, E. (2017) *Turkey: A Modern History*, I.B Tauris, London, New York.

"Transformation" in Istanbul in 1980's

The 1980s in Turkey were marked by a rapid transformation based on the abandonment of inwardly oriented growth and industrialization in favour of an export-oriented economic model. Starting with the January 24th decisions and passing through three years of military rule and two successive ANAP governments, this transformation went beyond the economic sphere and pervaded all aspects of social life. As a government that enforced a radical reform program, ANAP members under Turgut Özal's leadership put great emphasis on the idea of 'getting things done'. This attitude found its most profound expression in local governments. Bedrettin Dalan, one of the founding members of ANAP, won the local elections on 24 March 1984. As a businessman with an engineering degree, he shared his party's vision as well as administrative style. Equipped with new financial and administrative resources, Bedrettin Dalan embarked on an ambitious urban renewal scheme, the largest in the city's urban history since the 1950s. This study will focus on the physical transformation of Istanbul under the 5 years of Dalan administration within the special framework of the 1980s dominated by the theme of 'transformation'.